

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**

Jilská 1, Praha 1

Tel./fax: 286 840 129

E-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

Politická orientace českých občanů a názory na členství v politických stranách – září 2012

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v12-09</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>3. – 10. 9. 2012</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1036</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PO.4a, PO.4b, PV.55, PV.56</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>26. října 2012</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Cervenka</i>

Součástí zářijového šetření CVVM bylo několik otázek zaměřených na obecnou politickou orientaci občanů a na jejich názory na to, proč lidé vstupují do politických stran.

V první části šetření respondenti měli ze seznamu politických směrů vybrat první a případně i druhý z těch, které jsou jim nejbližší (viz tabulku 1).¹ Výsledky ukazují, že relativně nejčastěji se lidé hlásí k sociálnědemokratickému názoru, který jako první volbu uvedlo 23 % a jako druhou dalších 8 % respondentů. Na druhém a třetím místě z hlediska první volby skončily názory liberální (14 % první volba, 5 % druhá) a konzervativní (10 % a 7 %), jež se – ač historicky jde o vzájemné protipóly, které jsou mnohde i nadále jako takové vnímány –

¹ Znění otázky: „S jakým obecným politickým názorem nejvíce souhlasíte? A s jakým z dalších obecně politických názorů se dále ztotožňujete? Konzervativním, liberálním,

v českém prostředí často směřují a navzájem prolínají, když třetina z dotázaných, kteří v první volbě uvedli názor konzervativní a kteří využili možnost druhé volby, jako svoji druhou volbu uvedla právě názor liberální, a analogicky mezi dotázanými hlásícími se k liberálnímu názoru se ve své druhé volbě rovněž třetina vyslovila pro názor konzervativní. Poměrně častým zejména ve druhé volbě byl také názor ekologický, který v první volbě uvedlo 7 % respondentů, ve druhé pak 13 %. O málo více než desetina respondentů se v první či druhé volbě hlásí k názoru socialistickému (6 % první volba, 7 % druhá volba) nebo komunistickému (8 % první, 4 % druhá volba), o něco méně než desetina se pak přiklání ke křesťanskodemokratickému názorovému proudu (5 % první, 3 % druhá volba). Jiné názory se v šetření vyskytovaly pouze okrajově.

Tabulka 1: Souhlas s obecnými politickými názory (%)

	1. volba	2. volba	celkem
sociálnědemokratický	23	8	31
liberální	14	5	19
konzervativní	10	7	17
komunistický	8	4	12
ekologický	7	13	20
socialistický	6	7	13
křesťanskodemokratický	5	3	8
nacionalistický	1	1	2
jiný	1	1	2
žádný (bez odpovědi)	13	51	-
neví	12	-	-

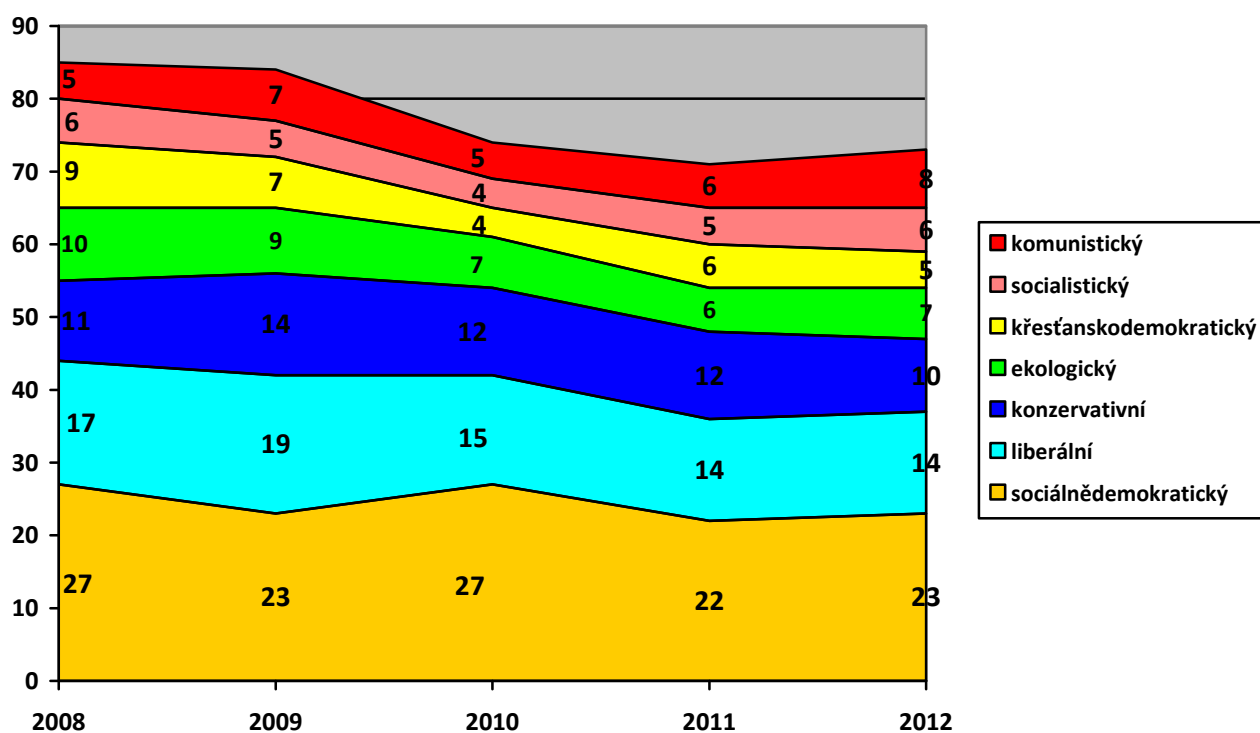
Pozn.: Údaj ve třetím sloupci vyjadřuje procentní podíl respondentů, kteří se k příslušnému názoru přihlásili v první či druhé volbě.

Relativně častější dvojice názorů kromě souběhu konzervativního a liberálního názoru představovaly kombinace liberálního názoru s ekologickým, sociálnědemokratický se ve zvýšené míře objevoval v kombinaci se socialistickým a ekologickým, výrazný průnik pak existoval mezi názory socialistickými a komunistickými. Podle stranických preferencí zejména první volba silně kopírovala preferovanou stranu, přičemž k sociálnědemokratickému názoru se vedle voličů ČSSD častěji přikláněli i stoupenci SPOZ. Příznivci KSČM pak kromě komunistického názoru velmi často uváděli také názor socialistický. Stoupenci ODS a TOP 09 se podobně častěji označují za liberály i za konzervativce.

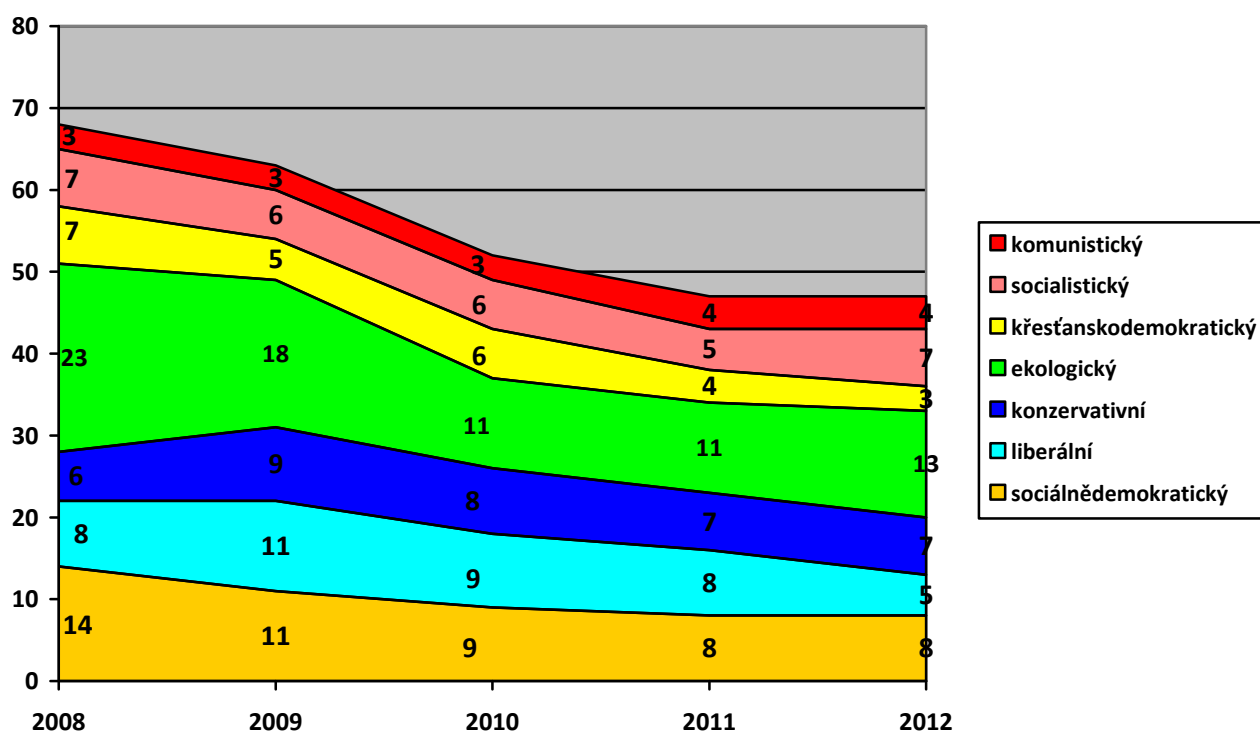
křesťanskodemokratickým, sociálnědemokratickým, socialistickým, komunistickým, ekologickým, nacionalistickým, žádným.“

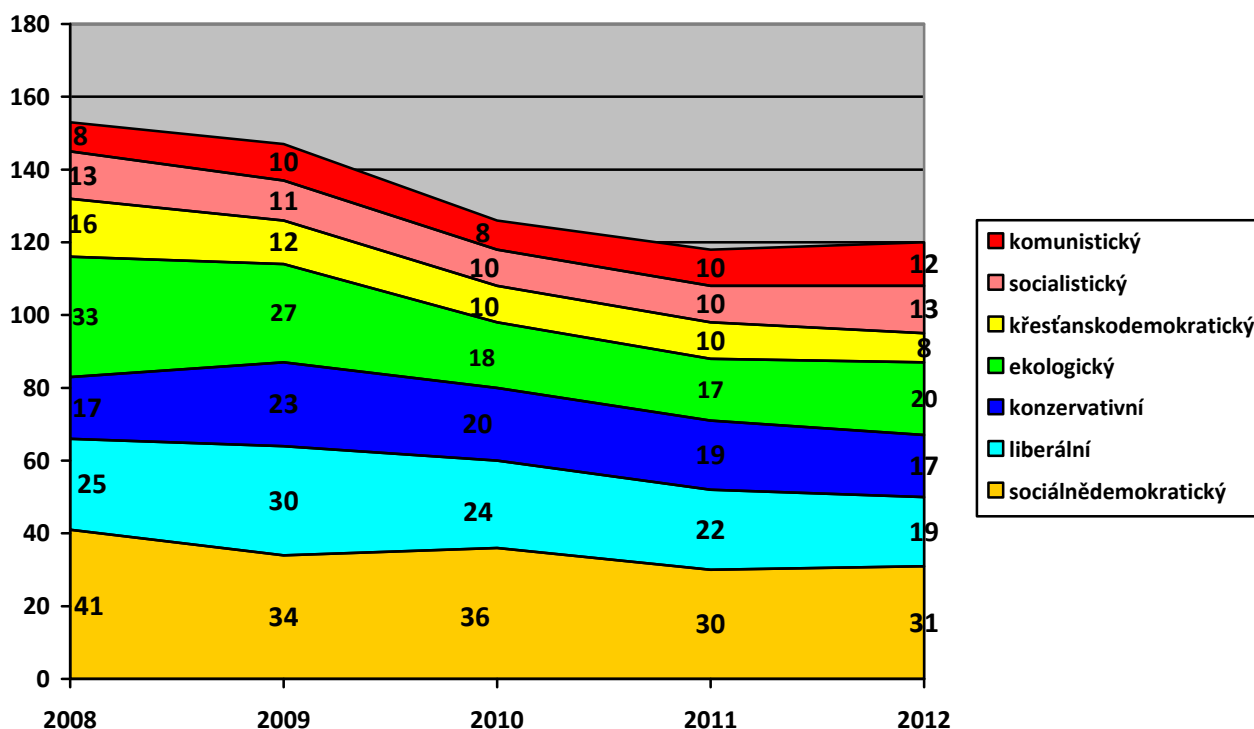
Graf 1: Politická orientace – časové srovnání 1. volby

Graf 2: Politická orientace – časové srovnání 2. volby

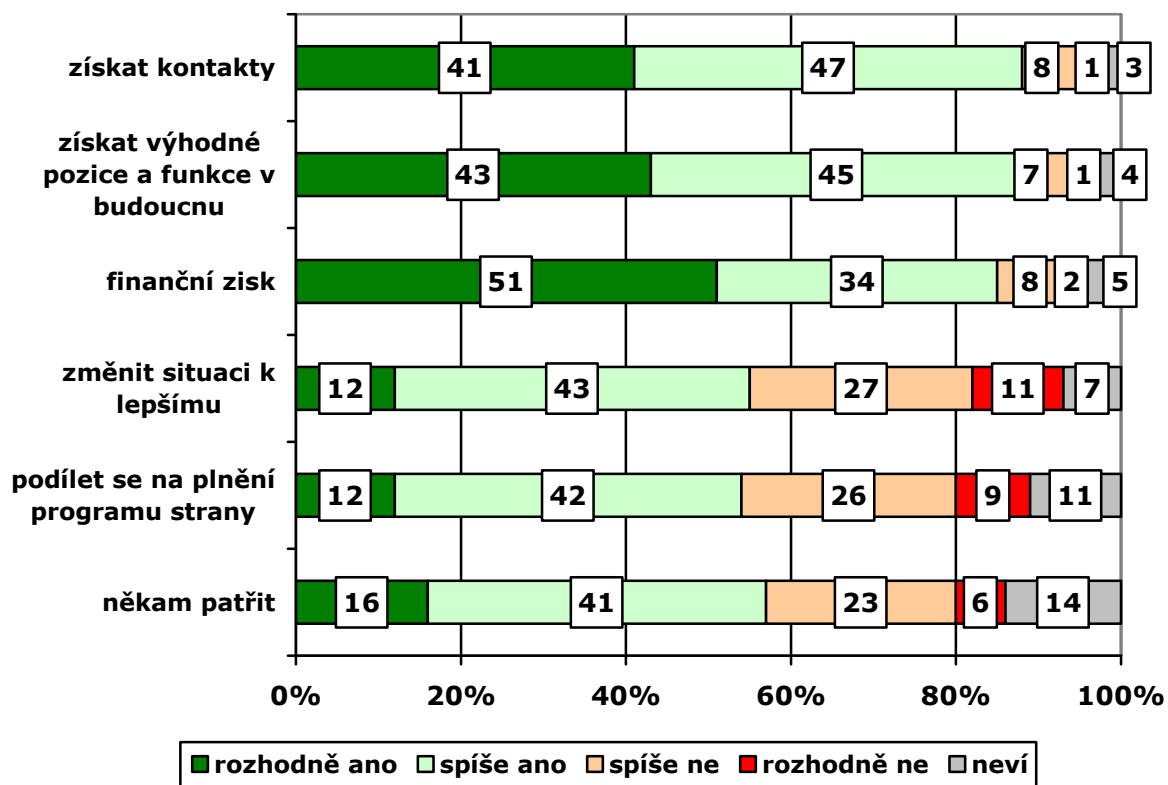
Graf 3: Politická orientace – časové srovnání celkově

Časové srovnání politické orientace vyjadřované nejvyšší a druhou nejvyšší mírou preference ukazuje, že v průběhu období od roku 2008 celkově výrazně poklesla inklinace lidí k ztotožnění se s některým základním politickým názorem. V rámci takto koncipovaného šetření CVVM se to projevuje už v první, ale ještě výrazněji ve druhé volbě. Hlavní zásluhu na tom má výrazný úbytek lidí hlásících se v první, ale zejména pak ve druhé svojí volbě k ekologickému názoru, který v kombinaci obou voleb je nyní o 13 procentních bodů nižší než v roce 2008. Zřetelně slabší je i křesťanskodemokratický proud, jehož zastoupení v obou volbách celkově pokleslo o polovinu, respektive o 8 procentních bodů v porovnání s rokem 2008, a významnou ztrátu zaznamenal také sociálnědemokratický názor (pokles o 10 procentních bodů v kombinaci obou voleb). Zejména oproti roku 2009 oslabilo i zastoupení názoru liberálního (o 11 procentních bodů) a mírně též konzervativního (o 6 procentních bodů). Oproti situaci před jedním rokem se dílčí zastoupení jednotlivých zkoumaných politických názorů významně neposunulo, avšak pokud bychom agregovali jednotlivé proudy do širších kategorií podle jejich příslušnosti k levici nebo k pravici, můžeme vidět v porovnání s rokem 2011 určitý posun ve prospěch levice.

Druhá část výzkumu se týkala toho, co si veřejnost myslí o tom, proč lidé obecně vstupují do politických stran, a dále toho, jaké důvody pro případný vstup do politické strany občané považují za správné.

Graf 4: Názory na to, proč lidé vstupují do politických stran²

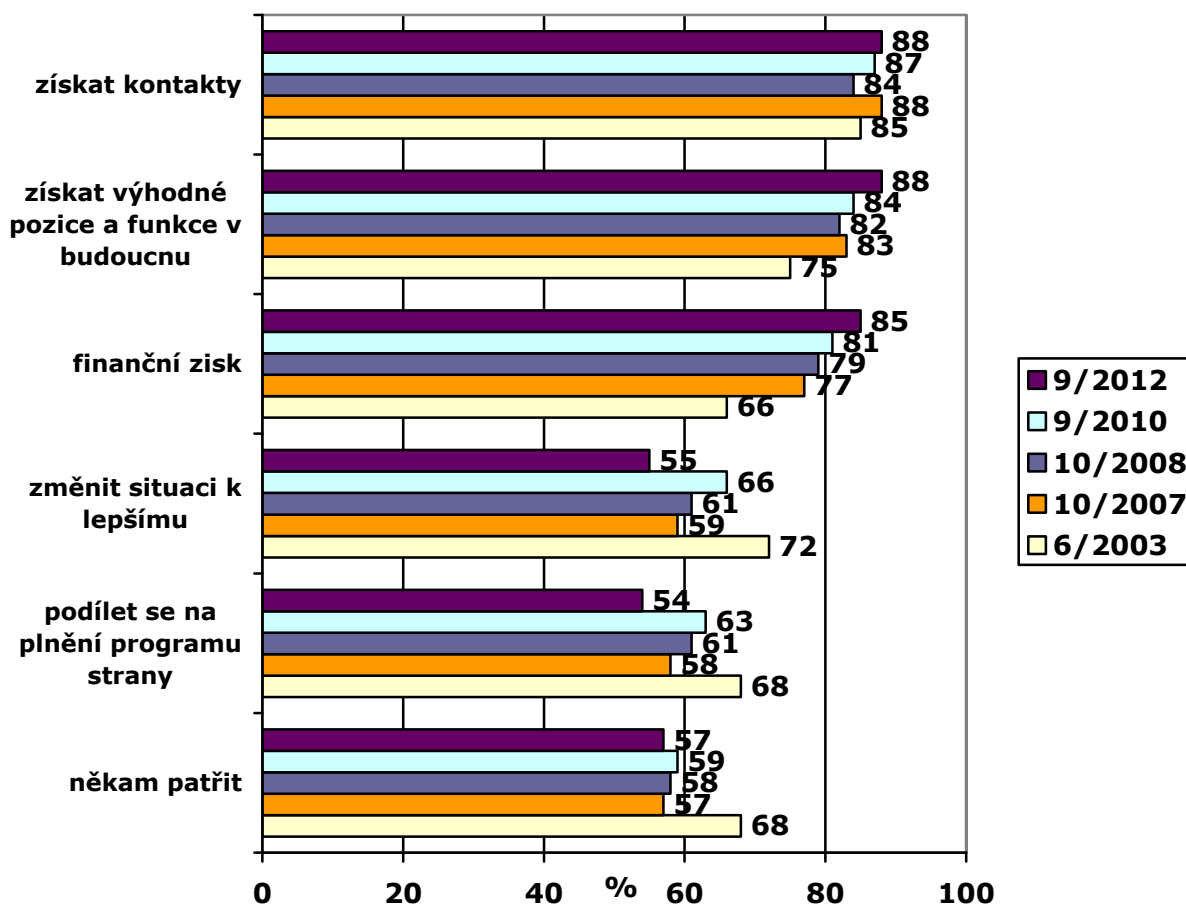

Jak ukazují výsledky v grafu 4, naprostá většina občanů se domnívá, že lidé vstupují do politických stran kvůli získání kontaktů (88 %), získání výhodných pozic a funkcí v budoucnu (88 %) nebo kvůli finančnímu zisku (85 %). U posledně jmenovaného důvodu je navíc možné vidět největší podíl rozhodně kladných odpovědí (51 %), což znamená, že finanční přínos je s největší rozhodností považován za ten, pro který se do politiky vstupuje. Jak je vidět, obyvatelé se ve větší míře přiklánějí k vnímání vstupu do politiky jako aktu prospěšného spíše jednotlivci, než společnosti, když výrazně vyšší podíl kladných odpovědí mají položky spojené s motivací vedoucí k individuálnímu blahu. Nicméně ani ty spojené s prací pro společnost nejsou odmítány, i u těch je podíl kladných

² Znění otázky: „Občané mohou v místě svého bydliště vstoupit do politické strany a účastnit se na jejích aktivitách, aniž by nutně museli zastávat funkce či za to byli placeni. Z jakého důvodu vstupují občané do politických stran? Je to protože a) chtějí v budoucnu získat výhodné pozice a funkce, b) chtějí změnit situaci k lepšímu, c) chtějí získat kontakty, d) jde jim o finanční zisk, e) chtějí někam patřit, f) chtějí se podílet na plnění programu strany?“ Varianty odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

vyjádření nadpoloviční, ovšem podíl rozhodných odpovědí již zdaleka není tak vysoký, což značí, že přesvědčení o nich je slabší. 55 % občanů si myslí, že lidé vstupují do politických stran, aby změnili situaci k lepšímu, podobný podíl (54 %) je přesvědčen, že se chtějí podílet na plnění programu strany, a necelé tři pětiny (57 %) se také přiklánějí k tomu, že za vstupem do strany je touha někam patřit.

Graf 5: Názory na to, proč lidé vstupují do politických stran – časové srovnání

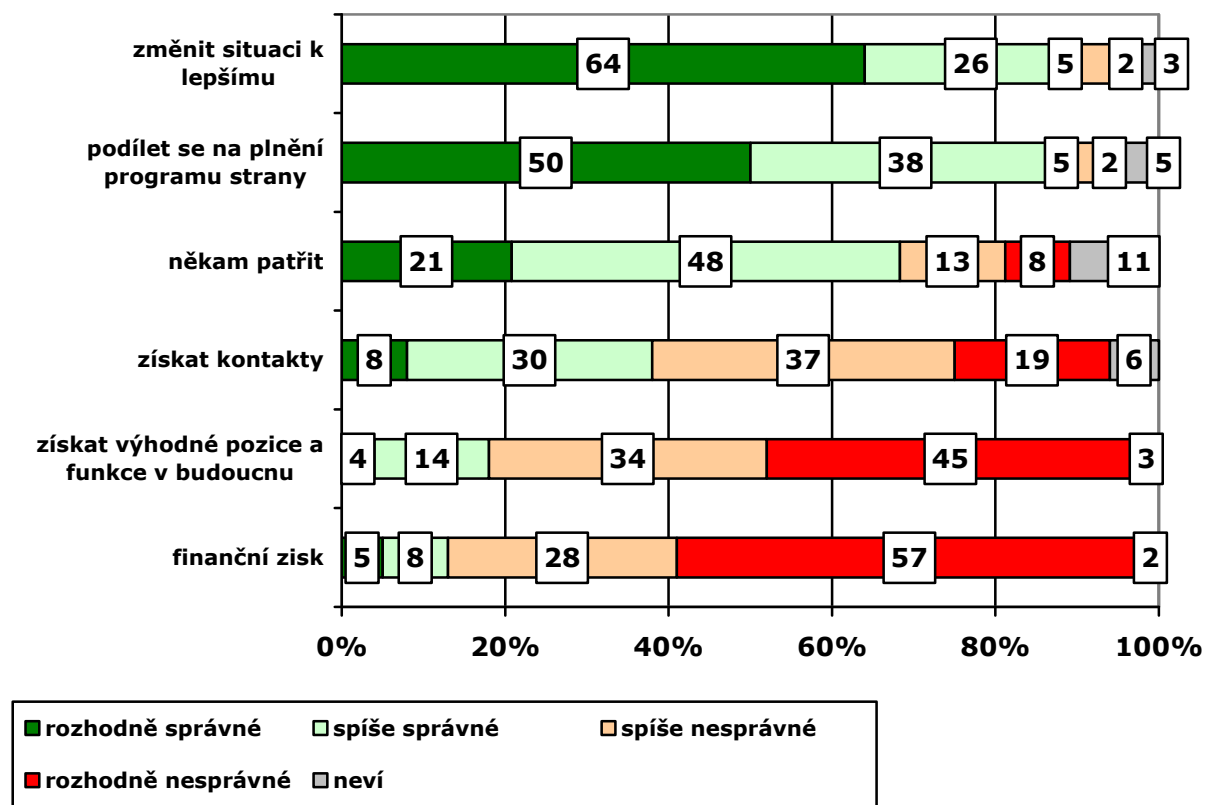

Pozn.: Součty procentních podílů odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“.

Z hlediska časového srovnání, které nabízí graf 5, je patrné, že během posledních dvou let od září 2010 došlo ke zřetelnému snížení podílu kladných odpovědí u obou důvodů reprezentujících společenský přínos, tj. u snahy o zlepšení situace a u snahy podílet se na prosazování a plnění programu strany, o 11 a 9 procentních bodů. Naopak souhlas v případě důvodů představujících vlastní individuální prospěch toho, kdo vstupuje do politiky, poněkud zesílil, což se projevilo hlavně ve zvýšení podílu odpovědí „rozhodně ano“ u všech těchto položek (v případě získání kontaktů to bylo o 6 procentních bodů, v případě

získání výhodných pozic a funkcí v budoucnu to bylo rovněž 6 procentních bodů a v případě finančního zisku pak 8 procentních bodů) a u dvou z nich rovněž mírným zvýšením celkového podílu souhlasu (u finančního zisku a u získání výhodné pozice či funkce v budoucnu, a to shodně o 4 procentní body).

Graf 6: Názory na to, nakolik je správné vstupovat do politických stran z uvedených důvodů³

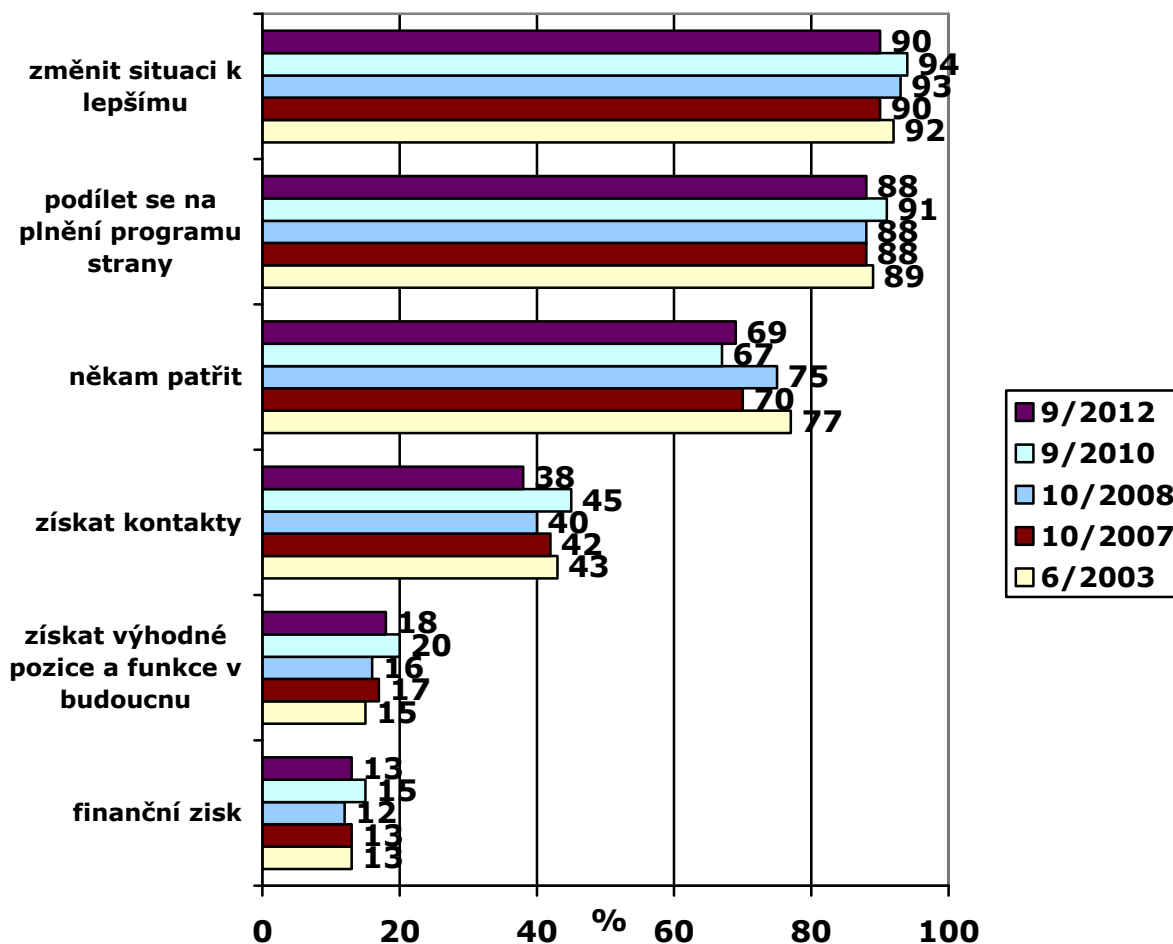

Z údajů v grafu 6 plyne, že v případě názorů týkajících se správnosti uvedených důvodů ke vstupu do politických stran mají položky v podstatě opačné pořadí, než je tomu u mínění o skutečném chování. To znamená, že na prvních místech jsou zde důvody ke vstupu představující prospěch společnosti, a až poté s velkým odstupem za nimi následují položky, které se vážou k individuálním výhodám pro samotného aktéra, který vstupuje do politické strany. Nejsilnějším důvodem pro vstup do politické strany by podle občanů měla být vůle změnit situaci k lepšímu (90 % kladných odpovědí), dále následují touha podílet se na plnění programu strany (88 %) a s jistým odstupem i potřeba někam patřit (69 %). Již pouze menšinově se občané domnívají, že je správné vstoupit do

³ Znění otázky: „A je to tak podle Vašeho názoru správné? Má být důvodem pro vstup do politické strany to, že a) chtějí v budoucnu získat výhodné pozice a funkce, b) chtějí změnit situaci k lepšímu, c) chtějí získat kontakty, d) jde jim o finanční zisk, e) chtějí někam patřit, f) chtějí se podílet na plnění programu strany?“ Varianty odpovědí: rozhodně správné, spíše správné, spíše nesprávné, rozhodně nesprávné.

politické strany kvůli získání kontaktů (38 %), a jen značně limitovaná minorita zastává názor, že správným důvodem ke vstupu do politické strany mohou být i možnosti získat výhodné pozice a funkce v budoucnu (18 %) či finanční prospěch (13 %).

Graf 7: Názory na to, nakolik je správné vstupovat do politických stran z uvedených důvodů

Pozn.: Součty procentních podílů odpovědí „rozhodně správné“ a „spíše správné“.

Názory na to, z jakých důvodů je správné vstupovat do politických stran, jsou v čase (viz graf 7) poměrně stabilní a v mínění občanů ohledně této věci nedochází k větším změnám. Oproti předchozímu šetření ze září 2010 došlo pouze k poklesu podílu těch, kdo za správné považují vstupování do politické strany kvůli získání nových kontaktů, o sedm procentních bodů, a mírný, čtyřbodový pokles se objevil i v případě snahy změnit situaci k lepšímu, kde se ovšem podíl těch, kteří to považují za správný důvod ke vstupu do politické strany, pouze vrátil na úroveň předchozích šetření.